

لیکه وتهی سزاکانی سه‌ر روسیا

له سه‌ر هه‌ریمی کوردستان و عیراق

26-04-2022

نوو سه‌ره‌کان

مه‌حمود بابان

کورته : سن گه‌وره کۆمپانیای رووسی به سه‌رمایهی نزیکهی 14 ملیار دۆلار و ھە‌رھینانیان له بواری نهوت و گاز له عیراق و هه‌ریمی کوردستان گردووه. گازپرۆم له هه‌ریمی کوردستان رۆژانه 30 هه‌زار بەرمیل نهوت و 40 ملیون پن سیّجا گاز له کێلگەی سه‌رقه‌للا بەرھەم دەھینیت، کۆمپانیای لۆکئۆیل نزیکهی 500 هه‌زار بەرمیل نهوت له کێلگەی نهوتی رۆژئاوای قورنە 2 له بەسره بەرھەم دەھینیت.

بہرائی

سن کهوره کۆمپانیای روووسی به سه‌رمایهی نزیکه 14 مiliar دۆلار و بەرهەنینانیان له بواری نهوت و کاز له عێراق و هەریمی کوردستان کردودوه. کازبژوم له هەریمی کوردستان رۆژانه 30 هەزار بەرمیل نهوت و 40 ملیون پن سینجا کاز له کێلگەی سەرقەڵا بەرهەم دەھینیت، کۆمپانیای لۆکئویل نزیکه 500 هەزار بەرمیل نهوت له کێلگەی نهوتی رۆژاوای قورنە 2 له بەسره بەرهەم دەھینیت. هەروهە کۆمپانیای فەتنە 60% بۆری هەنازدەکردنی نهوتی هەریمی کوردستانه^[1] و بپیاربوو بۆری هەنازدەکردنی گازی هەریمی کوردستانیش بو تورکیا رابکیشیت، بەلام تاوهکو ئىستا کارهکانی دەستپێنەکردودوه و چاوه‌روان ناکریت له دۆخیکی لەم شیوه‌یەدا دەستپێبکریت، هەرجەندە له نیۆهراستی ئەمسالدا گۆربەستەکە کۆتاپی دیت^[2]! ئىستا کۆمپانیاکانی روووسیا بەھۆی سزاکانی ئەمریکاوه رووبەررووی ئالنگارییەکی گەورەبۇونەتەوە، کارهکانیان بەرەو سەختییەکی زۆر دەپروات، بەتابیەت کاتیک ئەو کۆمپانیانیانی کاریان له کەل دەکەن ئاگاداریان دەکەنەوە چیدیکە ناتوانن له گەلیان بەرەدەوان بن، بەتابیەتیش کۆمپانیا نیزەدەولەتبىکەن. هەفتەی رابردوو يەکیک لەو کۆمپانیانی کاری پىداچوونەوە داراپی و چاودیرى کۆممەلایەتی و باجی بو کۆمپانیا روووسییەکان له عێراق و هەریمی کوردستان دەکرد بەھەمۆ شیوه‌یەک کارهکانی له گەلیان راگرت. هەروهە سەرەتاي مانگی ئادار بانکی ناوه‌ندی عێراق بو پاراستنى سیستمی داراپی، داواي راگرتنى مامەلەکردنی له کەل روووسیا کردودوه. لەپاستیدا ئەم ئالنگارییە تووشى کۆمپانیاکانی روووسیا بۇوەتەوە تەنیا لىزە نیبە، بەلکو له هەمۆ جیهان و بەتابیەتیش ئەمریکا، بەریتانیا و ئەوروپاپاش وايە. لىزەدا هەلۆهستە لەسەر لىكەوتهی سزاکانی سەر روووسیا له عێراق و هەریمی کوردستان دەکەن، و بەدواي ئەو پرسیارەدا دەگەرینن ئاپا ئەمریکا لىخۆشپیوون بو عێراق و هەریمی کوردستان دەکات وەک ئەوەی له هەمبەر هاورەکردنی گازی ئیران بو عێراق کردودویەتی؟ ياخود لىزەگەریت کۆمپانیا نیوخۆپی و نیزەدەولەتبىکەن بۆخوپان کارهکانیان راگرن وەک ئەوەی ئىستا رووودەدات؟

سزاکان و لیکه و ته کانی

به پیش از این داشتندی کوئنسل، 11 ولات و نه تهه که گرتوده کان به یه که 953 ثامانجی جیاوازی رووسیا بان سزاداوه و به تهه کانی همراه 822 دامه زراوه و که سایه ت رووسی سزاداوه [3]. هه روه ها روزی 24 ئاداری 2022 کوشکی سپی ژماره سزاکانی هه مریکا لەسەر رووسیا له 400 ئامانج و بٽ 600 ئامانج زیادکرد، که خۆی له دامه زراوه گەوره داریبە کان و که سایه تیه کانی رووسیا داده بیننیته و [4] و به مەش قۇناغىنکى نۇئی مامە لە کەردنی هە مریکا و هاوپە بمانە کانی له گەل رووسیا ھەننایە پىشەو.

له 24 شوباتی 2022، کاتیک روسیا هیزشی کرده سدر ئۆکراپنا، هەرئیمی کوردستان هیچ لىدوانیتکی فەرمى له بارەی جەنگەکەوە نەبۇوه و حۆكمەتى عێراقیش بەشیوھەیەک لەشیوھەکان خۆی بەدۇور گرتۇوە، ئەمە سەرەپا ئەوھەی له 28 شوباتی 2022 عێراق دەنگى بە راگەیەندراویتکی کۆمکاری عەربە لەسەر ئۆکراپنا [5]، کە روسیای بە برپسیار له هەمبەر ئۆکراپنا دانەنواهە. هەروەھا له رۆزى 2 ئادار 2022 لە ئەنجوومەنی گشتى نەتەوەیەکىرتووەکان کە ئىدانەی دەستدرېزیيەکانی روسیای بۆ سەر ئۆکراپنا کرد، عێراق تەنیا (نیگەرانی) دەربىری سەبارەت بە خرابیوونى دۆخەکە و گۈزىيەکانی نەوان روسیا و ئۆکراپنا [6].

به پیش از این داشبوردی سکولاری به لی بود که برپا شده بود YSM، له کوچک 1000 کهوره کومپانیای جیهانی له روسیا نزیکه 750 کومپانیا بود که آشکرا را یانگه یاندووه که هوان به هوی سزا نیوده وله تیه کانه وه به کاره کانیاندا ده چنه وه له روسیا. هه رچه نده هه ندیک کومپانیا بش مانه وهی خوبیان له روسیا را که یاندووه. له و زماره یهش 189 کومپانیا خواستیان بود که مکردن وهی کاره کانیان ده برپیوه، 139 کومپانیا بش په ره پیدان و وه بررهینانیان را گرت ووه، 111 کومپانیا بش کاره کانی ئیستایان که مکردووه وه و 363 کومپانیا بش کاره کانیان را گرت ووه و بیزاده گه راهنده وهیان بود کارکردن له روسیا بارستووه و 298 کومپانیا بش روسیابان جنگلیستووه [7].

هه رچي په یوه سته به عراق و هه رنمي کوردستان، تاوهکو ئىستا جگه له وهى که رۆژى 2 ئادار، بانكى ناوەندىي عىراق پىشنىازى راگرتىنى مامەلە بازركانى و دارايىهه کانى له كەل رووسيا كرد [8]. هېچ راگەينىدراؤنىكى فەرمى دىكە نىبىه، بەلام چەند كۆمپانىيەك كاره کانيان اداگر تەوه وھەلە ساردوھ.

کۆمیانیا رووسيیه کان له هەرێمی کوردستان و عێراق

و بهره‌گیری از روسیه و عراق و هریمی کوردستان به قهاره ۱۴ میلیار دلار دخه ملیزیت، که زوربهی له که‌رتی وزه (نهوت و گاز) دایه، به شنبه‌یه که‌وره کومانیکانی و ۵۰ روونه‌فت، گازبوم و لوکنول له باشوه‌ی عراق و هریمی کوردستان خاوه‌نی بهده‌گی

زیاتر له 17 ملیار بەرمیل نهۆتن، که ئىستا زیاتر له 500 هەزار بەرمیل نهۆت بەرھەم دەھینن. سەبارەت بە ھەریمی کوردستان، بە گوتهی بالیۆزی روسسیا لە عێراق، نزیکەی 2 ملیار دۆلار سەرمایەی کۆمپانیا روسسییەکان لە کەرتی نهۆت و گازدايە لە ھەریمی کوردستان [9].

روژی 2ی حوزهیران 2017 کۆمپانیای روسسنهفت و وەزارەتی سامانه سرووشتییەکان لە سانت پیترسبورگ زنجیرەیەک بەلگەنامەبان واژۆکرد بەمەبەستى فراوانکردنی ھاوکارى دوو لایەنە لە بواهەکانی "کەپان، بەرھەمھینانی نهۆت و گاز، بازرگانی و لۆجیستکدا" [10]. ھەرچەندە بەھای تەواوەتی ریککەوتەکە بەفەرمى ناشکرا نەکراوه، بەلام بەپى سەرچاوه نیوخۆییەکانی روسسنهفت، بەھاکەی زیاتر لە يەک ملیار دۆلار بوبو، ھەرروھا مامەلەکانی روسسنهفت لەو کاتەوەی کە يەکەم جار لە کانوونى يەکەم 2016 وە 4 ملیار دۆلار مامەلەی بازرگانی ھەبوبو، زیاتر لە 2 ملیار دۆلاری وە ھەرز داوهە کوردستان، ئەويش لهجياتى نهۆتى پىش فرۇشاو لە بازارە جىهانئىيەكاندا [11].

کۆمپانیای گازبرۆم لە سەن كىلگەی نهۆتى جىاواز لە ھەریمی کوردستان و بەرھەنیانى گردووھ، بەشىوھەيەک لە بلۇكى گەرميان، لە كىلگەی نهۆتى سەرقەلە بەریزە 40% و لە بلۇكى ھەلەبجە و شاكەل بەریزە 80% پشکى ھەيە. كىلگەی نهۆتى سەرقەلە يەدەگى نهۆتى 3 ملیون بەرمىلە [12]، کە گازبرۆم بەپۈوهيدەبات و بەرھەمی رۆزانە 30 هەزار بەرمیل نهۆت و 40 ملیون پەن سىبا گازە، کە ئىستا گازەکە بۇ بەرھەمھینانى 165 مىڭاوات گارەبا بەكاردەھىزىت.

کۆمپانیای لوکئۆپل لە سەرەتاي 1990 وە بەدواى دەرفەندا کەپاوه بۇ کارکردن لە عێراق و رىنکەوتى بۇ فراوانکردنى كىلگەی نهۆتى قورنە-2ي رۆزئاوا بەھاوبەشى لەكەل کۆمپانیای ستاتۆپل نەوروپىجى ھەيە، کە ئەم كىلگەيە نزىكەيە 65 كيلۆمەتر لە رۆزئاوا بەسەرە دوورە و يەدەگى كىلگەكە 13 ملیار بەرمىل نهۆتە. دوووبارە لە سالى 2013دا رىنکەوتىنىكى دىكەي وازۇکرد بۇ درېئەگەنەوەي گۈنەستى كىلگەي نهۆتى قورنە-2ي رۆزئاوا بۇ ماوهى 25 سال، کە ئامانجى كەپاندى ئاستى بەرھەمھینانى رۆزانەنی نهۆتە بۇ 800 هەزار بەرمىل تاوهەكى 2024 و، ئىستاش نزىكەي 9% ي كۆي بەرھەمھینانى عێراق و 12% ي ھەناردەکەنە عێراق پېكىدەھىزىت [13].

كۆتاينى

كارى كۆمپانيا روسسییەکان لە ھەریمی کوردستان و عێراق بەردهوامە، بەلام كارنەکردنى كۆمپانيا ھاوبەشەكانيان ئەوانەي كارەكان دىكەي وەك پىداچوونەوەي دارايى، ياسايى، باج، چاودىرى كۆمەلایەتى كارمەندەكانيان و هەند بۇ دەكەن ھەندىكىان راگىراوه. ھەندىكى دىكەيان تىپىنى بەردهوامى كارکردنىان بۇ ناردوون. ئەمەش دوو ئەگەرى خىستووەتە بەردهەميان، يەكەميان دۆزىنەوەي جىڭگەرە بۇ راپەرەندىنى كارەكانيان ياخود كىشانەوە؟ وە دەستىلەكاركىشانەوەي ۋائىت ئەلىكىپەرۆف، سەرۋۆكى جىبەجىكارى كۆمپانىا لوكئۆپل بۇ پاراستنى كۆمپانىاکە دواي ئەوهى خرايە لىستى سزاکانەوە [14]. ھەرچەندە رۆز دواي رۆز ئەمرىكا و ھاوبەيمانەكانى سزاپى زیاتر دەخەنە سەر روسسیا و ھەولى دابېنى لە جىهان دەدەن، ھەربۇھەش بانكى ناوهەندى عێراق دواي پاراستنى سىستىمى دارايى عێراقى گردووھ، لەكاتىكدا بەردهوامبۇونى سزاکان پەيوەستە بە جەنگى ئۆڭراینا و روسسیاوه [15].

لە كۆتايدا، سزاکانى ئەمرىكا و ھاوبەيمانەكانى لە سەر روسسیا كەمترىن ئامانجى كەرتى وزھى روسسیا گرتۇوەتەوە، کە تەنبا 4 دانەيە، بەلام 62 دامەزراوى دارايى كردووەتە ئامانجى [16]، ئەمەش بەھۆي ئە و روپلەي كۆمپانىا روسسییەکان ھەيانە لە دابىنکردن و پېرگەنەوەي پېداویستى نهۆت و گاز لە جىهان دا. چونكە ئەوه بەرھەمھینان و ھەناردەکەن نهۆت و گازى روسسیا، کە نرخى نهۆتى بۇ ھەر بەرمىلىك لە سەرروو 100 دۆلار و نرخى گازىشى لە سەرروو 6 دۆلارەوە هيىشتۇوەتەوە، کە لەماوهى يەك دەيەدا، دەيەك بەھوشىوەيە بەرز نەبووەتەوە. ئەمەش بەشىوھەيە لە شىوھەكان ھەریمەتكى وە كوردستانى والىكىردووھ كە ناوى بچىتە رىزى دابىنکەرانى گازى سرووشتى لە جىهاندا. ھەربۇھەش دەبىت چاوهپوان بىن بۇ ئەوهى بىزانين كۆمپانىا روسسییەکان لە ھەریمی کوردستان، عێراق و جىهان چ دەكەن بۇ دەربابىزۇن لە سزاکان، بەتاپىھەتىش سزاکان ئەمرىكا.

سەرچاوه

[\[1\]](https://www.youtube.com/watch?v=D-6rQmHpGfE&list=PLmtuEaMvhDZbNVIDHA-MTVH0sLb5HP7Pn&index=2)

[\[2\]](https://www.propertylimbrothers.com/insights-posts/history-growth-singapore-real-estate-market)

[\[3\]](https://unassumingeconomist.com/wp-content/uploads/2018/04/C1.png)

[\[4\]](https://unassumingeconomist.com/2018/04/understanding-singapores-housing-market)

[\[5\]](https://www.ura.gov.sg/corporate)

[\[6\]](https://www.ura.gov.sg/maps/?service=mp)